

Referanser:

Arkivsak: 25/02514-4

Saksdokumenter:

Delegering fra biskop til stiftsdirektør - BM februar 2026

Delegering fra biskop til prost - BM februar 2026

Delegering fra biskop til prost - kommentert mal

Delegering fra biskop til stiftsdirektør - kommentert mal

Delegering fra biskop til stiftsdirektør og prost

Sammendrag

Bispemøtet drøftet delegering til stiftsdirektører og proster i oktober 2025 (BM 27/25). Utgangspunktet for at delegeringsmalene ble tematisert var todelt. Det var for det første mange år siden malene ble drøftet sist, og mange av biskopene har tiltrådt etter dette. For det andre hadde juridisk seksjon gått igjennom malene og gitt kommentarer på at enkelte praksiser trolig ikke er i tråd med de åpninger Tjenesteordning for biskoper (TOB) gir biskopen til å delegere til prost.

Malene, og kommentarene til disse, ble tematisert i møte mellom biskopene og stiftsdirektørene og mellom biskopene og domprostene. Bispemøtets arbeidsutvalg drøftet malene med seksjonsleder i juridisk seksjon på sitt møte i januar 2026, og de legges nå fram med sikte på endelig vedtak.

Vedlagt saken ligger gjeldende maler med kommentarer fra juridisk seksjon og forslag til nye maler basert på endringene som er foreslått. Det videre saksdokumentet gir en oppsummering av hva som ble drøftet med stiftsdirektører og proster i oktober, og hvilke endringer som er gjort i det oppdaterte forslaget til maler.

Forslag til vedtak

Bispemøtet vedtar oppdaterte maler for delegering til stiftsdirektør og prost.

Saksorientering

Bakgrunn

Delegering til stiftsdirektør

Delegering fra biskop til stiftsdirektør trenger juridisk sett ingen hjemmel. Stiftsdirektør opptrer på vegne av organet biskop og biskopen står fritt til å fordele de oppgaver som ligger til organet. Samtidig har det vist seg hensiktsmessig å ha noen felles praksiser på tvers av bispedømmene, ikke minst for å sikre en noenlunde lik utøvelse av arbeidsgiveransvaret. Dette behovet har blitt større de senere årene ettersom etableringen av rettssubjektet Den norske kirke har økt kravene til lik praksis i hele kirken.

Sentralt i samtalen i oktober 2025 sto kulturbygging, og hvordan en åpen samtale og god samhandling mellom biskop og stiftsdirektør er nøkkel for å få samarbeidet til å fungere. Dette synes å fungere godt i bispedømmene, men at det naturlig nok tar tid for både biskop og stiftsdirektør å finne en form som fungerer best mulig. Videre ble det pekt på at samhandlingen mellom biskop og stiftsdirektør heller utfordres i møte med dialog med prostene, og til dels ansatte på bispedømmekontoret, hvor det kan være uklarhet og ulik praksis for hvor man henvender seg i ulike saker. Det bør derfor vurderes om det i større grad skal utformes retningslinjer for dette slik at det er lik praksis for hvor henvendelser går fra prost til hhv. biskop og stiftsdirektør. En motforestilling til dette, er at slike retningslinjer kan resultere i en for tungrodd og lite fleksibel samhandling, at man i mindre grad kan løse utfordringer fortløpende og at slike retningslinjer uansett ikke kan ta høyde for alle de problemstillinger som måtte komme. Det er derfor foreløpig ikke utarbeidet et forslag til hvordan dette kan se ut, men om Bispemøtet ønsker det, kan sekretariatet komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Det er i forslag til ny mal for delegering til stiftsdirektør (ligger vedlagt) ikke gjort store endringer fra gjeldende mal (ligger vedlagt i kommentert utgave, uoff). Etter innspill fra juridisk seksjon er følgende endringer gjort:

- Henvisning til TOB § 2 i innledningen til malen, om at delegering er hjemlet i arbeidsgiveransvaret, er tatt bort. Dette er gjort fordi biskop kan delegerer internt all saksbehandling, så lenge det er forsvarlig. Det antas at biskop delegerer oppgaver også utenom arbeidsgiveransvaret til stiftsdirektør, og at formuleringen om hjemmel for delegering derfor ikke samsvarer med den reelle delegeringen.
- I punkt 4, første kulepunkt heter det nå at stiftsdirektøren kan «innvilge permisjon utover 14 dager». Juridisk seksjon skriver at «*Personalreglementet for Den norske kirke § 25 andre ledd om avtalefestede permisjoner fastsetter at «Prost avgjør søknader fra menighetsprest i prostiet». Når Kirkemøtet har vedtatt at det er prosten som avgjør avtalefestede permisjoner, er juridisk seksjon spørrende til denne bestemmelsen. Biskopen avgjør derimot søknader fra prost i bispedømmet. Den delen av myndigheten kan delegeres. Etter personalreglementet § 26 er det fastsatt at «For prest kan biskopen, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn i inntil tre år for den som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste.» Det er en annen type permisjon som er lagt til biskopen - det kan biskopen eventuelt delegerer videre. For å unngå misforståelser og samtidig bevare en formulering om at stiftsdirektør kan innvilge permisjoner, er formuleringen endret til «innvilge permisjoner i henhold til personalreglementet for Den norske kirke § 25».*

Det har i samtaler omkring oppdaterte maler for delegering blitt tematisert om formuleringene om avtalefestede permisjoner i Personalreglementets § 25, og om det er formålstjenlig at prost avgjør søknader fra menighetsprest. Dette er avgjørelser som kan innebære budsjettmessige konsekvenser som ligger utenfor prostens mandat å fastsette. En endring i praksis må imidlertid innebære en justering av

dagens personalreglement, ettersom Kirkemøtet har fastsatt at det er prosten som avgjør slike søknader.

- Bispemøtet bes tas stilling til om stiftsdirektør skal kunne delegeres å avgjøre soknetilknytning. Dette er lagt inn som nytt punkt 6. Da nåværende mal ble drøftet i Bispemøtet i mai 2019, ble det vurdert slik at biskopen burde avgjøre dette personlig ettersom det kan «være saker med mye engasjement og sterke synspunkter». Fordi dette kan vurderes annerledes i det nåværende Bispemøtet foreslås det å legge fram denne muligheten for biskopene.

En tilbakevennende tematikk i dialogen med fagforeningene, har vært biskopens deltakelse i REVU, RAMU og regionalt kontaktmøte. Det er et ønske om at biskopene utøver sitt arbeidsgiveransvar på en mest mulig lik måte. For å komme dette i møte, er det foreslått et nytt punkt 8 som sier noe om ansvarsfordeling i dette, med sikte på å sikre at biskopen deltar i disse møtene i så stor grad som mulig.

Det er i malen gjort redaksjonelle oppdateringer slik at henvisninger til regelverk er korrekt.

Delegering til prost

I motsetning til delegering fra biskop til stiftsdirektør, krever delegering fra biskop til prost en positiv hjemmel. Juridisk seksjon har gått igjennom den nåværende malen, og kommenterer at det er mye som står der, som i henhold til gjeldende kirkelig regelverk ikke er mulig å delegere. Det er derfor foreslått større endringer. Om biskopene ønsker å fortsette å kunne delegere på den måten dagens mal legger opp til, krever det en større behandling av dagens regelverk av Kirkemøtet. I rammen av saksbehandling kan det derfor samtales omkring eventuelle behov for endringer i regelverk, samtidig som man vedtar oppdaterte maler.

Biskopene drøftet malen sammen med domprostene i oktober 2025. Mye av samtalen handlet da om relasjonen mellom biskop og domprost, og hva som er en hensiktsmessig måte å organisere den spesifikke relasjonen på, blant annet om domprostens rolle i biskopens ledergruppe. Ettersom dette ikke handler om delegering, men mer om samhandling, er dette ikke inkludert i det fremlagte forslaget. Om biskopene ønsker en mer felles praksis for hvordan dette samarbeidet utformes, må dette derfor komme opp som egen sak på et senere tidspunkt. På bakgrunn av samtalen i oktober er det likevel lagt inn en formulering om «gjensidig informasjon» mellom biskop og domprost i punkt 5. Det er viktig her at biskopen også kan peke på andre proster enn domprosten til å fungere som biskop, noe som på et prinsipielt nivå gjør en mer detaljert utforming av relasjonen mellom biskop og domprost noe komplisert.

TOB § 15 har en formulering om at «Domprosten er biskopens faste vikar og kan dessuten i særskilte tilfeller bemyndiges til å utføre bispetjeneste etter § 7, § 8, § 9 og § 14». Dette handler om visitas, beslutning om vigsling, utstedelse av kallsbrev, og vigsling av kirker. Det ble i oktober reist spørsmål ved hva som ligger i formuleringen «særskilte tilfeller», og om dette i praksis kan bety at man har to operasjonelle biskoper i ett bispedømme på samme tid. I praksis forstår sekretariatet dette som akutt sykdom eller annet uplanlagt fravær, og at domprosten, dersom det er planlagt en vigsling av kirke eller visitas i lang tid, kan vikariere på kort varsel dersom biskopen ikke har mulighet. Det anbefales ikke at vigslingssamtale eller kallsbrev utstedes ved slikt fravær av biskop, ettersom dette kan utsettes. Hjemmelen i § 15 bør ikke benyttes som en normalordning, f.eks. ved ordinær reisevirksomhet for biskop, men være en løsning på et akutt oppstått problem.

Etter innspill fra juridisk seksjon er følgende endringer gjort fra gjeldende mal (ligger vedlagt kommentert, uoff) til oppdatert mal (ligger vedlagt renskrevet):

- I gjeldende mal heter det i punkt 2, andre avsnitt, at man ikke ønsker at fullmakt til sakramentsforvaltning delegeres. Gitt endringer i TOB fra 1.1.2026 gir

tjenesteordningen ikke lenger mulighet for at dette delegeres. Formuleringen foreslås derfor strøket.

- I gjeldende mal heter det i punkt 2, siste avsnitt, at man ikke ønsker å delegere fullmakt til å dispensere fra krav om kirkemedlemskap. Denne formuleringen i TOB er nå flyttet til § 12 som ikke er omfattet av den positive hjemmelen til å delegere som gis i § 15, og kan derfor ikke delegeres. Formuleringen foreslås derfor strøket.
- I punkt 3 er det flere punkter som er vanskelig uti fra gjeldende regelverk og formuleringen om at «prosten bistår biskopen i dennes tjeneste» fra Tjenesteordning for proster (TOP § 1) er ikke ensbetydende med at biskopen står fritt til å delegere myndighet til prosten. Det må foreligge en positiv hjemmel for delegering, og ikke alle underpunktene i punkt 3 har dette.
 - Prosten har derfor ikke per nå mulighet til å få delegert ansvar for å endre på forordnete gudstjenester, og de to første punktene er dermed tatt ut:
 - erstatte en forordnet enkelthøymesse med en annen gudstjenesteform
 - fravike de forordnede antall gudstjenester i en avgrenset periode
 - Videre kan heller ikke prosten godkjenne gudstjenestesteder som kan nyttes for vigsel. Det ble derfor presisert i BM 59/20 at «biskopen avgjør etter forslag fra prosten sted for vigsel...» Punktet er derfor tatt ut.
 - godkjenne gudstjenestesteder som kan nyttes for vigsel, jf. alminnelige bestemmelse for vigsel pkt. 3
 - Prosten kan ikke delegeres myndighet til å fatte vedtak i enkeltsaker vedrørende valg av musikk eller liturgi. I tjenesteordning for kantorer heter det i § 7 at «Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kantoren under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen». Det er ingen positiv hjemmel for at vedtak her kan delegeres til prost. Samtidig innebærer formuleringen at prosten, sammen med kirkevergen, er påkoblet prosessen.
 - fatte vedtak i enkeltsaker der det er uenighet om utførelse av valg av musikk eller liturgi i gudstjeneste og kirkelige handlinger, jf. tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for kantorer § 7
 - Det har blitt tematisert av stiftsdirektørene at det er krevende for den økonomiske styringen i bispedømmet proster kan engasjere vikarer for inntil tre måneder. Det har derfor vært et ønske om at denne muligheten ikke bør benyttes. Punktet foreslås derfor tatt ut. Om ønskelig kan man eventuelt inkludere en formulering om at man ikke vil delegere dette, ettersom personalreglementet gir en åpning for dette.
 - engasjere prestevikarer for inntil tre måneder, jf. personalreglement for Den norske kirke § 2 andre ledd bokstav a. Biskopen skal godkjenne nye kandidater før de engasjeres som vikarer.

Oppsummert vil disse strykningene tømme det tredje punktet for innhold. I den oppdaterte malen er dermed punkt 3 tatt ut i sin helhet, og punktet om «fungering som biskop» er nytt punkt 3.

- I punkt 6* i gjeldende mal er det en formulering om at «enkeltvedtak av prosten kan klages til biskopen». Dette er en ubeskyttet formulering, da det er uklart hva som ligger i betegnelsen «enkeltvedtak». Etter forvaltningsloven er et enkeltvedtak avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte

personer. Det kan ikke ses at prosten fatter slike vedtak.. Formuleringen foreslås dermed strøket.

Det er i malen gjort redaksjonelle oppdateringer slik at henvisninger til regelverk er korrekt.

**Merk at det i gjeldende mal mangler et punkt 4. Punkt 6 i gjeldende mal blir derfor punkt 4 i oppdatert mal.*

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her